IV. évfolyam. **Arad, 1889. Julius 31. Szerda.** **204-dik szám.**

Szerkesztőség:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában.
Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában van, hova a hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok bérmentve küldendő.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Megjelen hétfő és ünnepek után

Előfizetési árak:

helyben:		vidékre	
1 évre	12.— frt	1 évre	14.— frt
fél évre	6.— frt	fél évre	7.— frt
¼ évre	3.— frt	¼ évre	3.50 frt
1 hóra	1 frt	1 hóra	1.20 frt

Hirdetések díjai:
6 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 6 kr., minden következőnél 4 kr.
Bélyegdij külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 krajczár.

A székely telepités kérdéséhez.

Brassó, julius 29.

Egyike a legnagyobb sebeknek Erdély testén a székely kivándorlás. Nélkülözve a megélhetés forrásait itthon, elmegy a székely, a csángó idegen országba, Romániába, hogy a mit a haza nem ad neki, ott keresse meg.

Nagy része e kivándorlónak teljesen elvész a hazának és nemzetnek.

A kivándorlók két kathegoriába tartoznak. Az egyikbe azok, kik állandóan ott maradnak. Ez leginkább az iparos osztály s a nők. Ez utóbbiak szégyenletes szereppel.

A másikba azok, kik csak munkára mennek be, melynek végeztével ismét hazajönnek. Ezek a legfontosabbak Romániára nézve, mert munkaerejét képezik. Kitartók és olcsók.

A román nép nem alkalmas mezei munkára. Nem is megy Látjuk Romániában, a hol a mezei munkást csak a bevándorló csángók és székelyek képezik, a Duna mentén pedig a bolgárok, a kik elvándorolnak fel egész Pozsonyig, mindenütt a Duna mentén, hol kerti gazdaságot folytatnak azzal a kitartó szorgalommal és képzelhető legkevesebb igénynyel, mely csak a bolgár nép sajátja.

Romániára nézve tehát ugyszólva életkérdés a székely és csángó mezei munkások. — Mindazonáltal rosszul fizeti őket. A napi kereset legjobb esetben 2.5 frank, azaz a mi pénzünkben 1 frt 15 kr. Csakhogy ez a maximum, mig a rendes napibér csak 2 frank, azaz 90 kr

Románia tehát mindenképen reánk szorult, ipar tekintetében ugy, mint munkásra nézve. Mindazonáltal a legridegebb magatartást tanusitja velünk szemben. Igaz, hogy ennek megfizeti az árát. Csakhogy még jobban is megfizethetné, hahogy mi csak kissé erélyesen fognók a dolgot.

Itt van épen — a munkás-kérdés. Ebben a tekintetben hazánk oly csapást mérhetne Romániára, melynek sulyát aligha soká elbirná.

A mezei munkásokat kell elvonni tőle. — Munkát kell adni itthon is a székelynek és csángónak s akkor nem nem fog bemenni Romániába. A vándorlás kelet felől nyugotra, a nagy Alföld felé kell terelni, mely még nagyon sok munkás kezet foglalkoztathatna. Es ez nagyon könnyü volna. A magyar Alföld nagy birtokosai tisztában vannak azzal, hogy hány munkásra van szükségük nyáron át. Ezeket a munkásokat ne hozassák a felföldről, hanem hozassák az erdélyi részekből Ok sem fizetnek kevesebb napibért, mint az oláhországiak, oda sem kerül többjébe a munkásnak, mint Romániába, sőt kevesebbjében. Mert Baross Gábor kereskedelmi miniszter épen ezen kivándorlásnak nyugotra való terelésére már gondoskodott a lehető legolcsóbb utazásról, midőn még a zónatarifa keretén belül is kedvezményeket engedélyezett a munkásoknak, ha tizen egy csoportban és munkakönyvvel ellátva utaznak. A széles látkörü, figyelmét mindenre kiterjesztő államférfiu előtt, a ki semmit sem mulaszt el, mi által hazánk közgazdasági helyzetét javithatná, nem maradhatott ismeretlen nemzetünk s különösen erdélyi részeink, ezen egyik legnagyobb baja. Az ő gondossága folytán az erdélyi szekely vagy csángó bárnova juthat a nagy Alföldön két frtért, melyért Romániába, hová szintén a vasuton megy, nem juthat. Arról tehát, hogy a költség képezne akadályt a vándorlás nyugotra terelésében, szó sem lehet. A távolság sem képezhet akadályt, mert hisz Romániában is messze földre megy s nem talál mind a határszélen munkát.

Ellenben óriási előny reájok nézve az, hogy itt biztos munkára mennének, előre szerződtetve már, holott Romániába bizonytalanra mennek s napokig lézengnek, mig munkát kapnak. Nem kételkedünk tehát benne, hogy gyakorlatilag megvalósitva a kérdést, gyorsan lehetne czélhoz jutni s elterélve a székely kirándulást Románia felől, megtartani a hazának kitünő munkaerejét s a nemzetnek tiszta magyar faját.

A gyakorlati megvalósitás egy kis áldozatot igényel. Fel kell állitani a székelyföldön, vagy hozzá igen közel, egy állandó irodát, melynek feladata volna, érintkezésbe lépni a hazai földbirtokossággal egyrészt s a székely néppel másrészt. A földbirtokos kellő időben közölné az irodával a szükséges munkások számát, az általa fizető napibért, a munka minőségét, a munkaidő tartamát és az iroda erre keresné a munkásokat. A pap a szószékről hirdetné a népnek, hogy itt a munka az országba, nem kell idegen országba vándorolni és a nép bizonnyára nem is menne, mert ez nem olyan, mint a cselédkérdés, t. i. mig otthon egy cseléd átlag 5—6 forintot kap havonként, Romániában a mi székely cselédeink legalább 15—20 frankot, gyakran azonban 30—40 frankot is kapnak havonként.

Ennek az irodának fenntartása természetesen áldozatot követel: évenként legalább ezerötszáz frtot. Ez összeg kevésnek tünhetik, a mint tényleg kevés is, de itt nem zsiros hivatal szervezéséről van szó, hanem számitva a lelkesedésre, az ügy iránti szeretetre. Mert ha egyszer ily ügy is hivatalos kötelességgé válik, ha nem az ügy iránti önzetlen szeretet a rugója a cselekvésnek, akkor az már előre is halva született gyermeknek tekinthető, melyre egyáltalán szükség nincs. De ha vannak annyian, kik lelkesedésből s az ügy iránti szeretetből teljesen ingyen szolgálják például az E. M. K. E. ügyét, fognak akadni olyanok is, a kik fokozott mértékben lesznek hajlandók szerény javadalmazás mellett ezt szolgálni.

Ha ez sikerül, két irányu czélt érünk el. Egyrészt megtartjuk a hazának és nemzetnek népben és vagyonban azt, a mi megtartható, másrészt megmutatjuk Romániának, hogy általa provokált gazdasági háboruban az egyedüli vesztes csak ő lehet s elvonva tőle olcsó s jó munkaerejét, annál inkább emeljük velo a maguk mezőgazdaságát.

Hogy pedig ezt megtegyük, valamint egyáltalában mindent, a mivel a szomszéd államot meglágyithatjuk abban a csökönyös idegségében, melylyel gazdasági tekintetben irányunkban viseltetik, azt a politikai eszély és hazánk saját jól felfogott érdeke is parancsolja.

Mint mindenben, a hol közgazdasági érdekről van szó, ugy ebben is feltétlenül bizunk Baross Gábor kereskedelmi miniszter erélyében egyrészt s erős érzékében másrészt, hogy minden lehetőt megtesz a maga részéről is arra nézve, hogy ez megtörténjék, nemkülömben gr. Szapáry földmivelési miniszterben, kinek ez még inkább érdekkörébe vág. Mert valóban nevezetes volna, ha mi, mint nagyhatalom, az általunk alkalmasható retorziókat mellőznők, szemben egy érdekeinket sértő kis államocskával s annál inkább jelen esetben, midőn azt tulajdon nemzeti és gazdasági érdekeink követelik.

A gazdasági érdeket az államnak kell megóvnia, a nemzeti érdeket Erdélyben az E. M. K. E.-nek. Es mi nem kételkedünk egy perczig sem, hogy az Emke, mely nemzeti ügytől még soha sem tagadta meg támogatását, hozzá fog járulni ehhez is, annál inkább, mint-hogy ez a kérdés teljesen belevág czéljaiba.

Egyrészt tehát a kereskedelmi és földmivelési kincstárnak, másrészt az E. M. K. E.-nek lenne hivatása, e tekintetben a szükséges áldozatot meghozni, a mely rövid időn gazdagon kamatozınék.

Szterényi József.

Kongresszusok.

Arad, julius 30.

A százat meghaladó kongresszusok közt, melyeket most a kiállitás tartama alatt Párisban tartottak és tartani fognak, nem utolsó helyen áll az örök békét óhajtók kongresszusa, melyet ezelőtt pár héttel tartottak s a nők kongresszusa, melyet a napokban tartanak.

Öntudatos számitás vagy puszta véletlen volt-e, hogy a két kongresszus időre nézve nem esett egymáshoz közelebb: nem tudom, de hogy mindkettőre nézve jobb volt igy, az bizonyos.

Ha egymáshoz közel estek volna, semmi esetre sem maradnak el az élezes vagy életlen megjegyzések, a melyek különben igy is megfogamzottak egy-egy ember fejében; nem maradnak el az ideális megjegyzések sem, a szerint, a mint az illető elméikedő a nők természetével a békét vagy a háborut tartja összekapcsoltnak.

Tény az, hogy a mint a földön a legtávolabbi dolgok közt is van bizonyos kapcsolat, bizonyos logikai összefüggés, ugy a békekongresszus és a nők kongresszusa közt is meg van az összekötő lánez, melynek szemein haladva a békétől a nőkhöz vagy a nőktől a békéhez eljuthatunk.

Hogy aztán a kettőt egyenes vagy forditott arányba állitjuk-e egymáshoz, az illető gondolkozó világnézetétől függ.

Adat mindkét felfogás bizonyitására van quantum satis.

A vallásos felfogás a békétől elválaszthatatlannak tartja a nőt. A keresztyén hit szerint az örök béke honában laknak az angyalok, kik közül a fő-ark angyalok férfiaknak képzeltetnek — legalább férfinevekkel ruháztattak fel — de nekem mindazonáltal ugy jó, hogy nem lehetnek férfiak. Hitemben sokan osztoznak; különösen a férfiak nőkkel szemben; mondja-e férfi férfinek, ha a legbensőbb kapocs van is köztük: angyalom? Nőkkel szemben, eltekintve a kivételektől, a legmélyebb vonzalmat, a leghódolóbb tiztelettet kifejező megszólitása a férfiaknak: angyalom!

A nő férfivel szemben szintén ezt használja, de a nő már gyakran használja nővel szemben is.

Ime: a szavazatok akár ponderantur, akár numerantur, az angyalok a közhasználat által bizonyitott közhit szerint nők.

De hát az angyalok fogalmával ellenkezik-e a háboru? Világért sem, hisz a keresztyén felfogás szerint is az Ur seregét képezik a gonoszszal szemben.

Ez, nézetem szerint, a béke-kongresszus és nők kongresszusa allegoriája.

A keresztyén szellem legideálisabb teremtményeitől, az angyaloktól sem tudta elkülöniteni a harcz fogalmát, de valamint az angyalok — az eszményiesitett nők — csak a jó mellett fognak fegyvert: ugy a nőknek sem szabad más czélért háboruzni, mint a jóért.

Harcztól ment létet a mai kor szelleme sem tudott még kitalálni. Ilyen csak egy van: az indusok Nirvana-ja, de hogy ezt igyekezzünk megvalósitani, teljességgel nem ajánlja India története.

Harcz lesz örökkön örökké, melynek álczélja a jó diadalra juttatása a rossz fö-

---

Az „ARADI KÖZLÖNY" tárczája.

(Julius 31.)

Földrajzi nevek etimologiájához.

— Az „Aradi Közlöny" eredeti tárczája —
Összeállitotta: Szőllössy Károly.

III.

(Befejező közlemény.)

G i b r a l t á r arab szó, származik Gebel (Dzsebel) al Tarik-Tarik hegye szóból. Gebel al Tarik arab hadvezér volt, 711-ben jött Európába

G r i q u a l a n d Afrikában. Nevét Griquastól, holland és hottentot keveréket jelentő szótól vette.

G u a d e l u p e, Santa Maria de Guadelupe Amerikában; Kolumbus az ő második utja alkalmával fedezte föl ez Antillaszigetet és ezt a szerzeteseknek tett igérete szerint „Nuestra Sennora de Guadelupe kolostorá"-ról „Nuestra Sennora Santa Maria de Guadelupe szigeté"-nek nevezte el.

G u a t e m a l a Amerikában. A spanyolok a fölfedezés napjaiban ezen indián vidék „Quahtemallanx"-rothadt fa nevét Guatemalába röviditették.

H a i d a r a b a d Azsiában, jelentésre nézve annyi, mint „Haidar Városa", Haidar személynév, különben annyit is jelent mint oroszlány.

H a m b u r g, Waldburg Az erdőt az ó-szász „hamme"-nak hitta. Hamburg erdőben lévő vár, a melyet 811-ben nagy Károly császár épittetett a szlávok ellen.

H a n o v e r magas part; mely a város a Leine föltöltött partján fekszik, eleinte csak a várost hitták igy, később az egész vidéket.

H a y t i Amerikában. Jelentése: zord ország.

H o l k a r Azsiában. Egy herczegi család vezetéknevéről lett az egész ország elnevezve.

H o n d u r a s Amerikában. Neve „hondo" spanyol szóból származik, a mely szó „mély" „mélység"-et jelent. Midőn ugyanis a spanyolok itt kikötöttek, azt vették észre, hogy még a tengerpartnál se találnak feneket, szért hálát adtak Istennek, hogy a feneketlen mély tengerről egyszer szárazföldre juthattak.

H o n g-K o n g Chinában, jelentése „jó illatu viz."

I s l a n d, Eisland, „jégország"; igy nevezte el második felfedezője: Flocke azon roppant jégzajlásról, mely itt az északi partoknál szemlélhető, melyet a norvég hajós Naddod épp oly helyesen Snjóland hóországnak is nevezett el.

J a m a i k a Amerikában, indiánul „Xaimaca" forrássziget, mintegy jelezni akarván azon ok forrást, mely e sziget volt.

J a p á n Azsiában. Neve a „nipon" szó módositott alakja, annyi mint napkeleti ország: „ni" japánul annyi mint tüz, nemesebb értelemben „nap", „pon" pedig annyi mint szárazföld, ország.

J ó n i a i s z i g e t e k Európában. Nevüket az ionoktól kapták. Az ionok Apollónak Jon fiától, a későbbi agialeiai királytól származnak Ez időtől fogva ezen város lakóit ionoknak hijjak.

K a s c h m i r Azsiában. Ebből a szanszkrit szóból Kasyapa-mar-Kasyapa lakása. Kasyapa egy szentnek a neve, ki a folyók csendes lefolyását elősegitette.

L e n g y e l o r s z á g „Polonia" nevét a szláv „pole" szótól vette, a mely sikságot jelent.

L i b e r i a köztársaság Afrikában. Származik a „liber" szóból; igy nevezték el ez országot ama nemeslelkü északamerikai polgárok, kik összevásárolták a rabszolgákat és részükre mint felszabaditott, szabad és független polgároknak (szerecseneknek) ez országot megnevezték. hogy itt letelepedve, államilag jól berendezett hazát alapitsanak.

L o m b á r d i a Olaszország egyik tartománya a bevándorlott germán néptől, a longobárdoktól vette nevét.

L u x e m b e r g Lucellinburg, kis kastély; eleinte csak magát a kastélyt hitták igy, később igy nevezték el a körüle épült várost, majd az egész országot.

L ü b e c k, nevét Liuby szláv királytól vette, a ki az obotriták ellen e helyen harczolt. Liubyt 1139-ben a rugiak elüzték és az Alt-Lübeck (Olden-Lübecke) lakói nevüket az általuk alapitott uj városra is átvitték.

M a d e i r a sziget Afrikában=fa vagy erdősziget.

M a u r i t i u s szigeteket Afrikában Orániai Moric tiszteletére nevezték el igy.

M e x i c o-Mexitli helye, ugy nevezve el Mexitli templomáról. Mexitli különben oly szerepet játszott a mexikói Istenek között mint Mars a rómaiaknál.

M o n t e n e g r o, olasz szó, „fekete hegy"-et jelent, szlávul Crngora (orna fekete, gora hegy); ma az egész országot igy hijják.

N a g y-B r i t a n n i a neve alkalmasint a főniciai „baratanak", cinn, ón spitól származik. Británnia ilyenformán Czinország, Ónország.

N a t á l sziget Afrikában. A Dies Natalis=Karácsony szónak röviditett alakja, mert e tengerparto Vasco de Gama 1498-ban Karácsony napján fedezte föl.

N á p o l y görög szó annyi mint uj város.

N é m e t a l f ö l d, Holland. Ezen ország az ő nevét a sürü harasztól „Holt"-ról vette, mely a Maas torkolatánál elterülő szigeteken van. Hollandia=harasztország.

N é m e t o r s z á g, Deutschland. O-német szó, diutisc, thindisks, annyit tesz, mint saját népéhez, saját törzséhez tartozó Igy nevezték el magukat a németek a római birodalom lakóival szemben, kiket ők „wälschek"-nek, váloknak, gálloknak, gallie-reknek vagyis idegeneknek neveztek el. Azért Deutschland-a saját nép hazája.

N o r v é g, helyesebben Norrvég éjszak utja, igy neveztek el a normann tengeri hajósok az éjszaknak vezető utat, innen azután van „Westurveg" nyugati ut és „Austurveg" keleti ut.

O l a s z o r s z á g, Itália neve származik a latin „vitulus" borju szóból. Italia-Borjuország. Ezen elnevezés állitólag a római szenteken lévő állatképekről származék, állitólag volnának római pénzek „Vitelin" körirattal és Olaszországban lettek volna forgalomban.

O r a n j e köztársaság Afrikában. Ezt a köztársaságot sokan Narancsköztársaságnak forditották, pedig tévedtek. Nevét az Oranje folyótól kapta, magát a folyót pedig a németalföldi orániai uralkodó ház tiszteletére nevezték igy el.

P a n a m a Amerikában. Eredetileg egy indián falu neve! később átment e név a városra, tartományra és földszorosra.

P e r u Amerikában. 1522-ben Andagoya nevü lovag kirándulást tett Panamából Délamerikának hiányosan, vagy ép nem ismert keleti részébe. Nagyon kevéssé jutott el délre, csakis addig, a hová a hires fölfedező Balboa jutott el. Szerencsétlenség folytán kénytelen volt Andagoya az utat abbahagyni; tehát visszatért és egy indián főnöktől, Kaziktól azon hirt hozta, hogy délen Biru nevü országban roppant sok kincs van, hogy oda keliene menni. El is mentek, de csak hasonnevü folyóra találtak, többször is mentek azután délnek és ezen kirándulásokat Biru utnak nevezték el. Erről a Biruról azután nemcsak a vidéket, hanem lassan-lassan az országot is elnevezték.

P h i l i p p i n a szigetek Azsiában. II. Fülöp spanyol király tiszteletére nevez tettek igy el.

P o r o s z o r s z á g neve származik a „bo russ"-tól, ez pedig annyit jelent, mint Oroszország melletti ország.

P o r t o r i c c o, tulajdonképpen Puerto-Ricco Amerikában — gazdag kikötő.

Q u e e n s l a n d, Viktória angol királynő, queen tiszteletére „Királynő földjé"-nek nevezték Ausztráliának délkeleti részét.

S a m o a s z i g e t e k Ausztraliában. Samoa-hajós. Igy nevezte el Bougainville 1768. május 3-án ezen szigeteket azon sok vitorlafoszlánytól, melyet ezen utjában látott, mintegy jelezni akarván, hogy sok szegény hajós halt meg addig, mig egy itt kiköthetett.

S a n-M a r i n o köztársaság Európában. Nevét a IV. században a hegy tetején lakó Marinus remetétől vette. kiről azután a hegy lábánál elterülő város is elneveztetett.

S a n d w i c h s-s z i g e t e k e t Ausztráliában Cook az ő pártfogójáról Sandwichtről nevezte el igy.

S a n t o T h o m é sziget Afrikában. Igy nevezték el a portugálok az ős Meliapore várost sz. Tamás apostol tiszteletére, ki a bennszülöttek állitása szerint itt lakott és csodákat mivelt volna.

S i e r r a L e o n e Afrikában = Oroszlányok hegye.

S p a n y o l o r s z á g „Hispania" neve állitólagosan föniciai szó és „tengeri nyul"-at jelent.

S t r a i t s - S e t t l e m e n t s Azsiában. — A tenger partja mellett való telepedés

S v é d o r s z á g, svédül Sverige, ebből Svea-Rike, Svenenreich—Hattyuország.

S c h l é s v i g, etimologice „Slei mellett fekvő wick"-et helyet jelent, a melyről az országot is elnevezték.

S c h w e i z, Schwyz szónak módositott alakja. Schwyz ma az ismert őskanton fővárosa nevét vette Switer nord bevándorlótól, kihez annyi monda füződik.

S z á r d i n i a Olaszországban. Sokan azt hiszik, hogy talán a szárdinia nevü haltól kapta volna nevét; tévedés, e szó „sardi" egy ibezi néptörzs neve.

S z á s z o r s z á g az ő nevét az ó-germán népektől vette, kik itt messze terjedő vidékeket foglaltak el. Szász — Sahs, annyi mint sajátságos rövid fegyver, melylyel e nép harczolt; e fegyverről nevezték el a szászokat is.

S z e n t-I l o n a sziget Afrikában. Ezen az uj korban is igen nevezetes szigetet azért hijják igy, mert felfedezője: Joao da Nova 1502-ben május 22-én, Szt.-Ilona, Nagy Konstantin édes anyjának nevenapján fedezte föl.

T a b a g o sziget Amerikában. Tabago a tr bajo szónak elromlott alakja, annyi mint szomoruság, inség, nyomor szigete

T a s m a n i a Ausztráliában. Nevét egy németalfoldi tengeri utazótól Tasman Abeltől vette, ki először hajózta Ausztraliát körül.

T i m o r Azsiában. „Maláji" szó — Kelet.

T o s z k á n a az ő nevét a tuszkoktól kapta.

T ö r ö k o r s z á g az ő nevét az araboktól nyerte, ezek nevezték el őket „turkur"-nak, rablóknak.

T r a n s v a a l köztársaság Afrikában. Jelentésre nézve annyi, mint „Vaalon tuli ország. Vaal maga az Oranje folyónak egyik mellékfolyója, melyet másképp Gal Gariepnek is hinak.

U j - d é l i - W a l e s, angolul Now-Sonth-Wales, igy nevezte el Cook 1770. augusztus 21-én azt az egész területet, mely Ausztralia keleti partjánál fekszik. Neu-Süd-Wales neve ma keveset szerep l.

U j - K a l e d ó n i a Ausztráliában Nevét Cook angol utazótól kapta 1774. szept. 4-én, Skócia régi nevéről Kaledoniáról nevezvén el igy, mert e szigetnek még Cook itt jártába sem volt neve, noha nagyon tudakozódott utánna, hogy hihatták azelőtt.

U j-S e e l a n d nevét a németalföldi Zeelandtól vette.

V e n e z u e l a DéliAmerikában = Kis-Velencze, mert ő is Velencze módjára czölöpökre van épitve.

V i c t o r i a Ausztráliában, nevét Angolország jelenlegi királynőjétől Victóriától 1847-ben kapta.

V i r g i n i a i s z i g e t e k Amerikában, eredeti nevük: Islas de las Virgines, szüzek szigete. Kolumbus második utja alkalmával 1493. október 14-én szent Orsolyáról és 11.000 szüz társáról nevezte el igy.

W ü r t t e m b e r g nevét a Stuttgarttól nem messze fekvő vörös hegyen levő „Wirtemberg" „Wirtineberg" nevü kastélytól vette; e kastély ma Katalin királyné sirboltja. Vannak olyan komikus emberek is, kik Württemberg nevét „Wirt am Bergé"-től származtatják.

ött, tényleg azonban minden harcz: küzdelem a létért.

Mig az emberiség gond nélkül létezésének kérdése megoldva nem lesz, az utolsó döntő eszköz mindig a háboru életre-halálra marad.

Ha a két nem között a nő lenne alkalmasabb a létért küzdeni, bizonyára egy nép sem választotta volna a béke személyesitőjéül.

A nőnek az eddig lefolyt ezredével tanusága szerint hivatása a béke s a békés foglalkozás:

„Nézz, szeliden, nézz mosolyogva:
Férfié az élet gondja."

n.

A debreczeniek Aradon.

(Saját tudósitónktól.)

— julius 30.

A debreczenieket, a tegnapi hangverseny fényes sikerü lezajlása láthatólag igen kellemesen érintette, a minek némileg kifejezése is volt az a határtalanul lelkes mulatság, mit a hangverseny után a Wittmann Károly vendéglőjében rendeztek az aradi dalárokkal együtt, óriási közönség részvételével. Körülbelül nyolczszáz ember mulatott a késő éjfél utáni órákban Wittmannál, a Salamonék pompás zenéje mellett.

Voltak, természetesen, toasztok is és Kerekes Samu is sok kaczajt csalt az ajkakra ismert ügyességü rimeivel. Közbe énekelt az aradi és a debreczeni dalegylet, akár csak egy dalarverseny képét adta volna a mulatság.

Legérdekesebb és legszebb volt a debreczeniek mai programmja. Ma délelőtt keresték fel testületileg a tizenhárom vértanu siremlékét, hogy azt megkoszoruzzák. Mielőtt a debreczeniek kivonultak volna, már ott volt az aradi honvédegylet küldöttsége, várva az érkezőket. A debreczeniek 9 órakor indultak ki zászlósan, koszorusan, az uj-aradi gyermekzenekar zeneje által kisérve. A menetben számos aradi egylet képviselve volt, s a többek közt az „EMKE" aradi választmánya is, ugy, hogy — a szakadó eső daczára — óriásivá nőtte ki magát a menet.

Midőn a siremlékhez érkezett a sokaság, ott Janka i József a következő versel üdvözölte a megérkezetteket!

A magyar Golgothán.

Nekünk nyujtá a végzet a kegyelmet:
átélünk a nagy, fényes korszakot
Ereztük a hű, lángoló szerelmet,
Mi édes anyánk: szép hazánk adott
S midőn felértünk a dics fényfokára:
Csalódás lett az omlott vérnek ára.
Ha sóhajt érte érző kebletek:
A nagy bukásról zengezzetek!

S ránk mérte a sors sulyos büntetését,
Hogy földig gyászban itt állunk ma is,
Dicsőségünket az idők megtépték:
Az öreg honvéd roncsolt, tört paizs.
Csapást felfogni már erőnk nem terjed,
Csa egyetlen egy honszerelmet,
S ha lángol rája szivetek:
Csupán csak arról zengezzetek!

A honfibánat és keserv mirajtunk
Pazar mértékben szánt, vet és arat,
A könyezőkkel mindig felsóhajtunk,
Es a Golgotha mindég itt marad.
Ki tudja: mit hoz majd a sors jövőre?
Ma még mi vagyunk e szent helynek őre
Nyitott könyv e gyásztér előttetek:
Itt szivrepesztőn zengedezzetek!

Hát a Megváltot nem-é keresztfára
Fesziték? mert hogy embert szeretett!
S a nagy világ a ma is hevül tanára:
Orökre él az emberszeretet.
A vértanuk itt szabadságért haltak,
A szabadságért vivnak majd a sarjak:
Mig végső dobban honfi szivetek,
Csak szabgdságot zengedezzetek!

Isten hozott a magyar Golgothára!
Lelkes dalárok üdvözlünk mi hát!
A hit, remény és szeretet oltára
E hely. Lássátok e kalváriát!
S ha nem sokára tettre hi a végzet:
Azt a szent lángot majd innet vegyétek!
Mert itt fakad a hazaszeretet!
A vértanukról zengede zetek!

A nagy lelkesedés el fogadott szavalat után Ternajgó Cézár tartott hazafias tűztől áthatott beszédet, Uj-Arad közönsége nevében üdvözölve a kegyeletes zarándokokat, azon Uj-Arad népének nevében melynek határán van a vértanuk emlékköve. A debreczeniek — mondá Ternajgó — éppen ugy jöttek most Aradra segiteni az erdélyi magyarság ügyén, mint mikor a szabadságharcz alatt jöttek veres szalagosan Aradra, harczolni a két testvérhazu szabadságáért.

Ternajgó beszédét szintén kitörő lelkesedéssel fogadták; mire Kerekes amu tartott igen mély hatást keltett beszédet. Mint erdélyi ember — ugymond, — e szent helyen köszöni meg azt az áldozatot, mit a debreczeniek körut alatt hoztak az „EMKE"-nek és igy Erdély magyarságának. Beszéde végeztével az emlékkőre helyezte a debreczeniek gyönyörü babérkoszoruját, melynek kettős selyem szalagjai közül az egyik Debreczen szineit viselre (sárga-kék), a másik pedig nemzeti szinü volt.

E jelenet mindenkit meginditott.

Mándoky Béla debreczeni zinész, hosszabb, lelkes beszéde után, a debreczeni dalárda hatalmas erővel zenditette rá a „Szózat"-ot, melynek elhangzása után Szabolcska Mihály szavalta el nagy tetszés mellett Kerekes Samu következő versét:

Az aradi vértanuk sirjánál.

Emlékezetnek gyujtva fel világát,
Kinyitjuk itt a mult évkönyveit . .
Fényes betükkel á'l Clió előttünk,
A nagy idők emléke fölhevit . .
Hazánk szerelmét látjuk tükröződve,
Történelemnek fényes lapjain . .
A szent szabadság glóriája tünt fel,
Arad terének hős martyrjain . .

Arad terének szentelt Golgothája,
Szivem szorul a vérmező felett . . .
Titáni harczban küzdő óriások
Emléke őrzi drága földedet . . .
Kik sikra szállva, mint sebzett oroszlán,
Nem ismervék a félelem szavát . . .
Vérembe esve mind a „tizenhárom",
Vértanunak szentelte fel magát . . .

Itt áll az emlék mely a kegyeletnek
Oltárkövét emelte fel nekik
Szabad templom lesz az aradi térség,
Melyben ma a zsolozsmát zenghetik
Magyar sziveknek zengő áriája,
A „Szózat" és Hymnus"-ban összeforrt,
S kikeltek a sirnak éjjeléből,
Kik alkoták a dicső kort.

Itt áll az emlék, melyre messze földről,
Hoztuk mi is az emlék-koszorut . . .
Elmék világa látta itt a Nemtőt,
Midőn a néma sirra ráborult . . .
Könyesve láttuk bajnokok halálát.
Szivünkbe gyujtánk lángszövétneket,
E fény vezérelt itt a vértanukhoz,
A hol szivünk reményre éledett.

A hit- s reménynek éledő világát,
Terjeszti szét e helyt a kegyelet . . .
A honszerelmi lángnak lobbanását
Látják ma itt e szentelt föld felett,
S bár zord enyészet tort ütött a testen,
A földi részt elrablá az idő;
A martyroknak élő sirvirága
A porhüvely felett ime: kinő.

Kinő a sirból az örök szabadság:
A honszeretet élő szelleme,
A zsarnokoknak nincs hatalma most már,
Véres pallost emelni ellene!
Megnyílt a tér, s ma már a nemzedéknek
Nincs tiltva itt könycseppet ejteni . . .
Itt áll az emlék, mely felett a nemzet,
Zsolozsmát fog örökre zengeni . . .

Itt áll az emlék, mely felett a szellem,
Szent glóriája messze fentlebeg . . .
A vértanuknak hősies halála,
Szentelte meg a honfi szellemet . . .
Hazánk szelleme nyert itt vérpecsétet,
S mig áll Arad, s mig itt egy szív hevül,
Örökre zengjen a buzgó imádság:
„Szeresd hazádat rendületlenül!"

A debreczeni dalárda zárta be ezután, a minden tekintetben nagyon szépen sikerült ünnepélyt, s olyan ellentállhatlan erővel adta elő a „Hymnusz"-t, hogy a kegyeletes közönség nagy lelkesedésében azt megismételtette.

*

A hatalmas menet erre visszaindult a városba, hol délutáni egy órakor nagy diszebéd várta a debreczenieket a Wittmann helyiségeiben. A nagyteremben, mintegy 150 főre volt teritve igen diszesen. Az asztal főhelyeit az „EMKE" aradi választmánya képviseletében Vásárhelyi Béla elnök és Avarffy Géza dalegyleti elnök foglalták el, szomszédságában a debreczeniek elnökeinek. A zenét a Nagy Józsi zenekara szolgáltatta.

A menü kitünő volt és méltán dicsérte a Wittmann kitünő hirü konyháját.

Az első toasztot Avarffy Géza aradi dalegyleti elnök mondta, kitünő lelkesedés közt, Márk Endrére a debreczeni dalárda elnökére.

Alig hangzott el a czigányok tussa, felállott Márk Endre és közvetlen lelkesedéstől áthatott beszédet tartott, melyben megemlékezve a debreczeni dalárda körutjáról, azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy a siker oroszlánrésze azon városokban, a hol megfordultak, mindig az ottani „EMKE" választmányok elnökeit illette, kik mindent elkövettek arra nézve, hogy a hazafias czél megtalálja a sikerét. Aradon egy ilyen ünnepélyes alkalommal nem köszönthet fel igazán méltóbbat mint Vásárhelyi Bélát az aradi „EMKE"-választmány nagyérdemü elnökét, ki a közügyek terén szerzett érdemeinél fogva, különben is általános tisztelet és nagyrabecsülésnek örvend!

Hatalmas éljen-riadal fogadta a szónok utolsó szavait és jelenlevők csaknem valamennyien siettek Vasárhelyi Bélával koczintani.

Erre aztán megindult a toasztok áradata és délutáni 4 óráig egy percig sem szünetelt a toaszt-láz. Felköszöntőket mondtak még Szotyori Nagy Károly Arad hölgyeire és polgáraira, Márk Avarffy Gézára, Beszce János és Remetey F. Károly Debreczenre, ifj. Kristyóry János Arad iparosai nevében a debreczeniekre, egy másik toaszt volt a sajtóra, stb.

Szintén nagy lelkesedést keltett a Kerekes Samu toasztja, mely három részből és versből s prózából állott, Lángoló lelkesedéssel irta le először a körutjukat, majd a hazafias eszmék emelkedett hangulatában rátért Arad multjára s végül a debreczeniek aradi időzését méltatta. Beszéde e részét már versben mondta, igen érdekes jelenet játszódott le, mindjárt a rigmusok elején. Midőn ugyanis Kerekes csengő rimekben kezdte dicsérni a Wittmann menujét és helyiségét, a hol olyan jól mulat a közönség, a jelenlevők viharos »Lássuk! lássuk!« kiáltásokban tört ki és nem hallgattak el mindaddig, a mig Wittmann Károly meg nem jelent a terem közepén, hol mélyen meghajtá magát a folyton tapsoló és éljenző közönség előtt.

Kerekes beszéde végén olyan gyujtó hatással vergelt, hogy az egész közönség frenetikus tetszészajban tört ki.

Hasonló hatást ért el a debreczeni dalárda is, a „Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos" dallal, mely mindenkit elérzékenyitett és meghatott.

A kitünően sikerült diszebéd, délután 4 órakor ért véget.

*

A diszebéd után, a debreczeniek teljes számban Ravasz Imre fényképész műtermébe vonultak, hol egy érdekes csoportozatban levétették magukat.

Az esti 9 órai vonattal aztán, hazautaztak a derék debreczeniek, kik fáradságos körutjukban mintegy kétezer forintot daloltak össze az „EMKE"-nek.

Aradon való két napi időzésük alatt olyan kedves emléket hagytak maguk után, hogy feledhetetlenné tették magukat és áldozatkészségüket előttünk, hosszu időre.

Kisérje áldás és szeretett otthonukba!

KÜLFÖLD.

A franczia megyetanácsi választások — mint előrelátható volt és a mint az eddigi hirek igazolják, — a köztársaságiak javára dőltek el. Boulangert, a nagy henczegve hirdetett **150 hely** helyett, mindössze csak 12 helyen választották meg, 813 választásban.

A Boulanger elleni vádiratokból. Midőn szombaton a boulangista »Cocarde" közölte kivonatilag Ferron tábornok vallomását az állami törvényszék előtt, azt a kormány részéről hasonlónak, de nem igazinak mondták. Kitünt azonban, hogy az okmányok hivatalos ügyiratok, s Boulanger ezeket, melyek a szenátorok közt könyvalakban osztattak ki, meg tudta szerezni, és hogy ismét árulás van a dologban. A kötetet a szenátus nyomdájában készitették. A kefelevonatokat egy asszony, kit ideiglenesen letartóztattak, eladta a „Cocarde" szerkesztőinek, kik azokat Páris közelében egy falusi házban egy hétig másolták. Szombaton este a „Cocarde" szerkesztőségében házmotozást tartottak, de mig a rendőrök az okmányok eredetijét a felső emeleteken keresték, azokat elvitték a házból. Mermeixet, a Cocarde főszerkesztőjét, lopott papirok rejtegetése miatt letartóztatták. A boulangista lapok e letartóztatásról melodramatikus tudósitásokat hoznak, bucsu az anyától s több efélét. Hire jár, hogy több posta- és távirdai hivatalnokot, ki Boulangerrel trafikáltak, elbocsátottak.

A Terron tábornok (Boulanger utódja a hadügyminiszteriumban) vallomásában érdekes, hogy 1887. julius 14-én, tehát a nemzeti ünnepen, midőn nagy boulangista-tüntetések voltak, szétvágták a hadügyminiszterium s Paris kormányzója és rendőrfőnöke közti telefonösszeköttetést s e rombolás Boulanger hiveinek müve volt. Továbbá, hogy Boulanger a hadügyminiszterium tartalékalapjából 200,000 frankot kiadott illetéktelenül. A vallomásnak különben inkább a politikai része érdekes; igy, hogy Ferron szerint Boulanger egy ügyetlen lépésével jelentékenyen megerősitette Bismark többségét s ezzel a franczia politikai rendszernek kifelé ártott. A barakok ismert ügye ez. Boulanger egy hónappal a német választások előtt husz milliót folyósitott barakk-épitésekre a keleti határon, daczára annak, hogy Ferron tábornok határozottan ellene nyilatkozott e politikai baklövésnek. A mi Boulanger azon nyilatkozatát illeti (még hadtestparancsnok korában, midőn titokban résztvett Laguerre lakásán egy forradalmi gyülésen), hogy zendülés esetén az ő dolga, hogy a csapatok a kaszárnyában maradjanak, Ferron kijelenti: ha ismerte volna a tábornok e nyilatkozatát, első kötelessége lett volna a tábornok e nyilatkozatát, első kötelessége lett volna a köztársaság elnökének figyelmét Boulangerra irányitani és őt haditörvényszék elé állitotta volna.

Közlik Saussier tábornok vallomását is, mi azonban már a lapokban ismertetve volt. A legérdekesebb kérdésekre nincs meg a tábornok válasza, mert a rendőrség a Cocarde kéziratát lefoglalta. A kérdések igy folynak:

Elnök: Tud-e valamit arról, hogy Boulanger egy titkos ülésen azt mondta, rendülés esetén a csapatok a kaszárnyákban maradnak. (A válasz hiányzik a „Cocarde" kéziratának lefoglalása miatt.)

A két tábornok vallomása (ha ugyan ugy igaz, a hogy a Cocarde hozza) nem nagyon terhelő (?) Boulangerra nézve, annál inkább Bureté, kinek vallomásai jó részben már közöltettek. Az ő vallomásában fordulnak elő Boulanger csalásiesetei, miket Buret levelekkel kész igazolni. Az epaulette-swindli dolgában ugy egyezett meg Buretvel, hogy a tiszta nyereség felét Buret, felét Boulanger kapja. Hasonló a kávszállitási ügy melyben Boulanger és Buret szintén ugy egyeztek meg, hogy a nyereségen osztoznak. Érdekes, hogy Boulanger Buretnek 25,000 frankot ajánlott fel, ha leveleit visszaadja. Ez nem történt meg.

Hétfőn ismét két vagy három embert tartóztattak le Párisban az alatt a gyanu alatt, hogy részesek az állami itélőszék iratainak elidegenitésében.

Salisbury a béke fentartásáról. Az angol felsőház hétfői ülésén Salisbury kormányelnök Strathedennek a Bulgáriára vonatkozólag váltott iratok folytatólagos előterjesztése iránt tett kérdésére válaszolva, kijelenté, hogy a fejedelemség jó kormányzat alatt áll és folytonosan halad. A Balkan-félsziget és Törökország más részeinek jövőjét illetőleg itéletet mondani teljességgel lehetetlenség. Masinos nagyobbok, mint máskor volt, arra, hogy a nyugalom közeli megszavarásától tartsunk. Oroszország magatartása a legkorrektebb. Az eseményekből itélve, az orosz kormány teljesen támogatta a czár békebiztositásait. A keleti kérdés gyorsabban halad az egészséges és békés megoldás felé az ottani népek természetes fejlődése utján, abban az arányban, a mint az idegenek minden beavatkozástól tartózkodnak, a mi a néha felmerülő szerencsétlen differenciák elmérgesedésére vezethet. Szóló reméli, hogy a tények nem fogják igazolni azt a sötét képet, melyet a legközelebbi jövőről Clampbel rajzolt elénk

A pápa elutazásának kérdése felől a »Gil Blas«-nak a következőket sürgönyzi római levelezője: „Biztos forrásból értesülök, hogy a pápa környezetében nagy nyugtalanság; XIII Leo és bizalmas embere közelinek tartják a Franciaország és Olaszország közt való konfliktus kitörését és a pápa tegnap kijelentette a spanyol nagykövetség előtt, hogy abban az esetben, ha Olaszország királya megtámadja Franciaországot elhagyja Rómát, még mielőtt az első puskalövés eldurrant volna. Egyuttal hosszasan tanácskoztak a pápa esetleges elutazásán. Az olasz bibornokok azon a nézeten vannak, hogy XIII Leónak, ha ideiglenesen elhagyja a Vatikánt, az angol kormány ajánlát kell elfogadnia és Máltát székhelyétül választania. De Spanyolország, Ausztria-Magyarország, sőt Franciorszag nagykövete is, kiknek mindhármuknak nagy befolyásuk van a Vatikánban, a Spanyolországban való letelepedés mellet nyilatkoztak Bárhogy áll is a dolog, és bármik legyenek is a hivatalos czáfolatok, a pápa elutazása az idézett lap szerint már csak napokkérdése.

LEGUJABB POSTA.

— **Német tornászok ünnepe.** Münchenből jelentik 29-iki keltetel: Lajos bajor herczegnek a müncheni torna ünnepélyen tartott beszédében különösen nagy feltünést keltett ez a pont:

És most kedves tornászai a szomszéd osztrák-magyar monorchiának! Önökkel szemben különös örömömet fejezem ki hogy az elhunyt Vilmos császár és a még élő Ferencz József király és császár nagylelkü eljárásának és államférfiaik bölcseségének sikerült, miután Ausztriát a viszonyok a német Bundból kilépni kényszeriték, uj szövetséget kötni. E ténynek oly jelentősége van, a mit nem lehet eléggé megbecsülni. Ez jelenti végleges befejezését ama száz évesnél idősebb viszálynak, mely a porosz királyi ház és a Habsburg Lothringen ház közt fennáll ott (Bravó!) — e viszálynak, mely miatt Németország mondhatlan sokat szenvedett. Önöknek, uraim Ausztriából, kiáltom: Ragaszkodjanak erősen az önök német nyelvéhez és az önök német érzületéhez: (Viharos bravó!) Tegyék ezt ugy, hogy ne inogjanak és tágitsanak az önök hirneves rokon Habsburg-Lothringenházuk iránti hüségben, és ne feledjék el, ép ugy, mint mi nem, hogy egy német fejedelmi ház sem adott Németországnak annyi császárt, mint a Habsburg-ház Ne feledjtsék el, mint a hogy mi sem feledjük el, hogy Habsburgok és Lothringenek sokszor állottak elő, midőn arról volt szó, hogy Németország külső és belső ellenségei leveressenek és hogy ők többet küzdöttek, mint bárki más, a franciák és törökök ellen. Es most gondolják meg, hogy az önök Ferencz József császára volt az, a ki midőn 1859-ben, az Ausztriára nézve szerencsétlen háboru után Napoleon császár azt ajánlotta neki, szövetkezzék vele Németország rovására, azt e büszke szavakkal utasitotta vissza: „En német fejedelem vagyok." Ne feledjék, hogy ő volt az, ki mindannak daczára, mi megelőzte, Németországnak ismét a békére nyujtotta kezét. Ne feledjék, hogy, midőn a mostani ifju, tetterős, fáradhatlan, szövetségi hüség és munkásbarátság által kitünt német császár első látogatását tette nála, a szokásos, mind a ket uralkodóra mondott felköszöntők után Ferencz József császár és király volt az, ki még egyszer fölkelt, poharát emelte és a német hadseregre köszöntve, ezt mondta: „Bajtársaink" (Bravo!) és mire a német császár ezt felelte: „Az osztrák-magyar hadsereg éljen, bajtársaink éljenek!"

— **Orosz-franczia szövetség.** A „W. A. Zeitung" állitolag jó forrásból a következő ertesitést kapja: Franczia ország és Oroszország az utóbbi 14 nap alatt egyezmény kötésével formálisan szövetségre léptek. A megegyezés egyelőre csak előzetes szerződés jellegével bir, mely kellő időben végleges érvényü megállapodásoknak ad helyet. A szövetség teljesen védelmi természetü és korlátozott kölcsönös területgaranczia alapvonásait foglalja magában.

— **Szerbiai hirek.** Milán e napokban meglátogatja Risztiocset Vranjska Banjában; augusztus 15 én Bécsbe, onnét Párisba megy. A szerb kormánynak tegnap notifikálták Thömmel báró kinevezését belgrádi osztrák-magyar követté. Az uj követ valószinülog már e napokban elfoglalja állomását.

NAPTÁR.

Julius 31. Szerda Róm. kath. naptár: Loyolai Ignácz. Prot. naptár: Germán. Görög-orosz naptár (julius 19) Diusz. Nap kél 4 óra 59 perczkor, nyugszik 7 óra 58 perczkor.

Julius 31. Esküdtszéki tárgyalás Barcianu János temesvári hirlapiró ellen az aradi sajtóbiróságnál d. e. 9 órakor.

A „Kölcsey Egyesület" könyvtára (Szabadságtér 1 sz.) a közönségnek rendelkezésére áll kedden és szombaton d. u. 3—4 s péntekenként 11—12 óra között.

Az

„ARADI KÖZLŐNY".

(Megjelen mindennap.)

Előfizetési feltételei.

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 frt	— kr
Fél évre	6 „	— „
Negyed évre	3 „	— „
Egy hóra	1 „	— „

Vidékre szétküldve:

Egy évre	14 frt	— kr
Fél évre	7 „	— „
Negyed évre	3 „	50 „
Egy hóra	1 „	20 „

Kérjük lapunk azon előfizetőit, kiknek előfizetése junius végén lejárt, hogy előfizetéseiket mielőbb megujitani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás álljon be.

Arad, 1889 junius 25

Az „Aradi Közlöny."
kiadóhivatala.

HIREK.

ARAD ÉS VIDÉKE

— **A mai sajtótárgyalásra** vonatkozólag a következő hivatalos értesitést vettük: Az aradi kir. ügyészség, mint sajtóügyi közvádlónak Barcianu János hirlapiró temesvári lakos ellen nemzetiség elleni izgatás miatt inditott sajtóperében a nyilvános esküdtszéki tárgyalás folyó hó 31-én fog megtartatni az aradi kir. törvényszék sajtótárgyalási termében. Jegyek a tárgyalásra Papp Constantin irodaigazgatónál kaphatók. Aradon, 1889. évi julius 30. Sólyom Andor sajtóbirósági jegyző. — Az érdekes sajtótárgyaláson a vádat, mint már emlitettük, Parecz György kir ügyész fogja vinni, a vádlottat pedig Bredicean Coriolan lugosi ügyvéd, a hires agitátor védelmezi, A törvényt alkalmazó biróság elnöke Ottrubay Károly kir. törvényszéki elnök lesz, birák: Fábián Lajos dr. és Zubor Gyula.

— **Az adóhivatal beszüntetése.** Az aradi kir. adóhivatal a mai nappal beszünteti működését s augusztus elsején megnyilik a kir. pénzügyigazgatóság, mely az adóhivatal teendőit is végzi. A kincstári palotában ma kezdik meg a költözést a második emeletre, hol a pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségei lesznek. Mára várják Krausz József, az Aradra kinevezett pénzügyigazgató megérkezését s a hozzánk áttett többi tisztviselőt is. Drahotuszky Rezső pénzügyigazgatói helyettes már megérkezett Makóról.

— **A debreczeniek elutazása.** A debreczeni daltársulat tagjai tegnap este 9 óra után utaztak el Aradról. Előzőleg Domány nagyszerü borpincéjét tekintették meg. Az indóház nagytermében óriási közönség jelent meg a bucsunál. Ott volt Vásárhelyi Béla az EMKE tagjaival, Remetey F. Károly, Avarffy Géza és Kresz Ferencz az aradi dalegylettel, Rozsnyay Mátyás, Vörös Vidor, Hoffbauer Lajos, Ursitz Lipót, Gellényi Ernő, Vass Gusztáv stb. és igen nagy, előkelő hölgyközönség. A bucsuzás előtt Nagy Józsi kitünő zenekara játszott odakint. — Weiler Antal vett bucsut a debreczeni vendégektől, a következő beszéddel:

Tisztelt uraim!

Az aradi dalegylet áthatva azon tudat által, hogy az összes mindenséget az összhangzás élteti, és kormányozza, egyesült, hogy honfias érzelmeinek árját az egygyé olvadó dalok szárnyain szétreppenthesse, ne-

mes a szép érzelmeket ébreszszen és igy a korszellem nemesitésében részt vegyen.

Midőn tehát a hang harmonikus hatalmasságának oly képviselői szerencséltettek bennünket látogatásukkal, mint az országosan ismert és kitüntetett debreczeni dalnok mesterek, mi e napot ünnepnek tekintjük

Kivánjuk, hogy önöket, kik az EMKE érdekében működésünk által a közös hálát kivivták, minden lépéseikben siker és áldás kövesse, és hogy hangjaik varázsával mint Orpheus a vadállatokat, ugy önök a nemzetelleneseket megszelidithessék. Mert az egygyé olvadó összhangzásban rejlik a hatalom és dicsőség — kivánjuk, hogy önöket mint ezen hitvallásunk utazó apostolait, az isten soká éltesse.

Aztán az aradi dalegylet tagjai énekelték el a „Fel vig dalra társak . . .“, majd a „Hess légy, ne szállj el . . .“ kezdetü dalt. Közkivánatra énekeltek a debreczeniek is. Nemsokára jelezték a vonat indulását s vendégeink eltávoztak körünkből.

— Vasárnapi szolgálat az aradi postán. Az aradi kir. posta- és távirda hivatal részéről értesittetik Aradváros közönsége, hogy a vasárnapi szolgálat a posta- és távirda hivatalnál következőleg szabályoztatott. Levélpostai küldemények kétszer kézbesittetnek házhoz és pedig reggel 8 órakor és délután 5 órakor. A fiók bérlők elvihetik leveleiket reggel 8, délelőtt 11 órakor és délután 4 és 6 óra között, mely időben a levélposta kiadás nyitva leend. A budapesti délutáni vonattal érkező budapesti és bécsi hirlapok a levélhordók által a jelentkezőknek 4—6 órra között fognak kiszolgáltatni. Vasárnapokon délután 2—6 óráig ajánlott levelek is feladhatók az emeleten levő távirdai pénztárnál. Kocsipostai csomagok, pénzeslevelek és utalványok a pálya udvaron levő postahivatalnál adhatók fel, minélfogva a csomagfelvételi osztály is pénztár, ugyszintén a csomag kiadási osztály is, vasárnap délután zárva marad. Sürgönyök vasárnap is reggel 7 órától éjjeli 12 óráig megszakitás nélkül felvétetnek és kiadatnak. Jelen intézkedés folyó évi augusztus hó 4-ével lép hatályba.

— Az iskolaszék ülése. Salacz Gyula polgármester, iskolaszéki elnöktől a következő sorokat vesszük. Meghivás: Van szerencsém a t. iskolaszéki tag urakat a jövő, augusztushavi rendkivüli ülésre meghivni. (Az ülés a szokott helyen, a városháza emeleti kistermében fog megtartatni.) Idő: augusztushó 1. délutáni 5 óra. — A tanácskozás tárgyai: Az iskola felügyelő inditványa a tanitónők férjhezmenetele alkalmával követendő eljárás szabályozásáról. 2. A kiküldött bizottság jelentése a pernyávai óvoda felállitása és ezzel kapcsolatos egyéb intézkedések tárgyában. 3. Az iskolafelügyelő előterjesztése a nagykörüti leányiskolában a III-ik polgári leányosztály felállitása iránt. 4 A nagymélt. vallás és közoktatási miniszter rendelete Szentgyörgyi Lajos és társa „Kalotaszegi varottas-album“ czimü könyvének megszerzése iránt 5. A nőipariskola tantestülete által beterjesztett költségvetes és tanterv bemutatása. Aradon, 1889. évi juliushó 30 án. Salacz Gyula, kir. tanácsos, iskolaszéki elnök.

— Sulkovszky herczeg ügye. Irtuk, hogy a bécsi államügyészség azt az inditványt tette, hogy Sulkovszky herczeget szállitsák át az oberswaldei tébolydába megfigyelés végett. Az inditvány alapjául főleg azok a bizonyitványok szolgáltak, melyeket Sulkovszky Alfréd hg. olyan emberektől, kikkel József herczeg az utóbbi időben gyakrabban érintkezett, beküldött. Igy annak a penzionatusnak a tulajdonosnője, a kinél a herczeg Zürichben lakott, bizonyitja, hogy Sulkovszky József herczeg ott tartózkodása alatt finom és gentlemanliche magaviseletével mindenkit meghóditott. Ugyan igy nyilatkozik a reichenbachi fogadós is, kinél a herczeg szökés közben szállva volt. Ilyen irányu bizonyitványokat állitottak ki azok a cselédek is, a kik több mint négy év óta a herczeg szolgálatában állottak. Ezenkivül több előkelő bécsi üzlettulajdonos is bizonyitja, hogy a herczeg teljesen ép eszénél van. Legérdekesebb bizonyitékok azonban a herczeg sajátkezü levelei, melyeket Sulkovszky Alfréd herczeghez irt s a melyekben kéri őt, hogy keresse fel a testvéreit és iparkodjék őt mielőbb kiszabaditani borzasztó helyzetéből.

— Eljegyzés. Glück Zsigmond, aradi mészáros eljegyezte Klein Róza kisasszonyt, Klein Ignácz lugosi nagykereskedő szép leányát.

— Aradi tanu a félmilliós ternó ügyében. Farkas Menyhért nagy szenzácziót keltett ügyében ki fogják hallgatni Virágh Gyulát is, ki Ravasz Imre aradi fényképész műtermében dolgozik. Virágh ugyanis, mint árvafiu, több izben huzott ki számokat a temesvári lottónál s neki arra vonatkozólag kell vallomást tennie, hogy, mint most kiderült, elküldték-e többször is a huzástól a kirendelt árvafiukat, kik helyett azután más valaki huzott? Virághon kivül még négy ilyen árvafiut fognak kihallgatni. — A mi a szenzácziós ügyet illeti, valami lényegesebb uj fordulat nincs, csak az, hogy a vizsgálat állitólag kiderítette, hogy Szobovics lottóhivatalnok a huzás előtt egy egész órán volt bezárkózva a kis Margittal a huzási teremben, mialatt Telkesyné a folyosón várakozott. Niciphor, az akkori huzás megejtésére kiküldött árvafiu is ott látta az asszonyt — egyedül. Hogy aztán tovább mi történt, azt nem tudja, mert Püspöky eltávolitotta. Tudvalevő, hogy Szobovits küldte el a huzás előtt a hivatalszolgát, a mely körülmény a legsulyosabb gyanuokok közt szerepel.

— Nyugdijba menő tisztviselők. Temes vármegye közönsége legutóbbi közgyülésében Odor Samu megyei főszámvevő és Verzár Márton megyei árvaszéki ülnököt nyugdijazni határozta. A belügyminiszter ezen határozatot jóváhagyta.

— Répaczukortermelés Aradon és a délvidéken. Temesvárról irják lapunknak a következőket: A répaczukortermelés ügyében Ambrózy Béla br., mint a temesmegyei gazdasági egyesület elnöke által egybehivott értekezlet tegnapelőtt a gazdaközönség élénk érdeklődése közt tartatott meg. Az értekezlethez nem csak Temes, hanem Torontál és Arad megyékből is jelentek meg földbirtokosok, bérlők és kisbirtokosok. Elnökül Ambrózy Béla bárót, jegyzőül Nagy Lajos gazdasági egyesületi titkárt választották meg. Mindenek előtt felolvasták Urbán és Nagel budapesti czégnek a gazdasági egyesülethez intézett beadványát, mely szerint a czég megvásárolta a Friedmann és Steinbach-féle temesvári szeszgyárat, melyet czukorgyárrá szándékozik átalakitani. E czukorgyár üzeméhez szökség lesz 5000 hold czukorrépatermésére, minélfogva a czég kéri a gazdasági egyesületet, hogy a czukorrépa termesztésére nézve a gazdaközönségnél buzditólag közrehatni sz. veskedjék. Ezután felolvasásra került a czég által kidolgozott czukorrépaszállitási szerződés, melyre nézve Ambrózy Béla báró, Dobó Miklós apátkanonok, Pagy György kir. tanácsos jószágigazgató, Serényi János gróf, Koltor László és Mokry István a gazdák érdekében több, igen figyelemreméltó megjegyzést tettek. Az Urbán és Nagel czég jelen volt képviselői elfogadták a kivánt módositásokat, s késseknek nyilatkoztak azokhoz képest uj szerződést dolgozni és azt legközelebb egybehivandó értekezlet elé terjeszteni. Az értekezlet valószinüleg már 1—2 hét mulva fog megtartatni. — A répaczukor termelés ügye kiváló fontossággal bir gazdaközönségünkre és ezért el nem mulaszthatjuk különösen felhivni rá a közfigyelmet. Uj, jövedelmező termelési ág kinálkozik itten a gazdaközönségnek és sajnos volna, ha ez nem ragadná meg a kedvező alkalmat. A temesmegyei gazdasági egyesület lapunk utján felhivja mindazon temes-, torontál- és aradmegyei birtokosokat, kik répaczukor termesztésére hajlandók, hogy ezen szándékukat az egyletnek sürgősen jelentsék be és egyszersmind tudassák, hány hold földön akarják termelni a répaczukrot.

— „Gályarabok az aradi vasuton“ czimmel e hó elején egy hirt tettünk közzé, melyre vonatkozólag hivatalos helyről most vettük a következő sorokat; Becses lapjának f. évi julius 14-én kelt 187. számában „Gályarabok az aradi vasuton“ czim alatt megjelent közleményre van szerencsénk a tényállást a következőkben közölni: Nagyobb személyzeti állománynyal biró állomásaink által a személyzetnek tudomásul vétel végett kiadott rendeletekhez egy számmal ellátott ivet csatolnak, melyen a rendelet tudomásvétele jeléül mindenki nevét azon szám mellé leirni tartozik, mely részére egy és mindenkorra kijelöltetett, mi áltatal az aláirások könnyebben ellenőrizhetők. Azon az idézett közleményben emlitett körülmény, hogy személyzetünk közül valamelyik ezen szám alatt szólittatott volna meg, vagy e szerint iratott volna ki a vezénylés alkalmával, a valóságnak nem felel meg és csakis oly egyén által tétethetett közhirré, ki a vasuti szolgálat ezen neméhez nem ért, mert különben tudhatta vo'na, hogy ezen egyszerü nagyobb állomásokon már évek óta divó szokás, nem uj és egyáltalában személyzetünk ezen eljárással sem egyénl, sem pedig társadalmi állasában a legkisebb csorbát sem szenved.

— Az országos vihar. A 24-iki nagy vihar Békés-Csabán és környékén is mindenütt nagy károkat okozott. Dühöngő szélroham előzte meg a zivatar jövetelét, földig hajtva a gyengébb törzsü fákat, tépve, szakitva, a mi utjában állott · a szélroham nyomában megnyiltak az ég csatornái s ömlött az eső ugy, mintha egy összefüggő vizoszlopot képezett volna, egy szempillantás alatt vizzel boritva az utczákat és tereket, magával sodorva a fákról letépett ágakat s csurom vizessé téve azokat, kik a szabadban kinszorultak. A gyümölcsösökben, de különösen a szántóföldeken, kereszt és boglyákban álló terményekben nagy károkat okozott a vihar. Dukát Jánosnak a város közelében levő tanyájába a villám becsapott s daczára a zuhatagszerü esőnek, porrá égett. Egy rendőr felesége abban a pillanatban lépett ki a konyhája ajtajából, mikor a villám a közelben leütött. Az irtózatos dörrenés megsiketitette az asszonyt. A jaminai szőlőben meg egy pásztorgyerek a villam fényétől tökéletesen elvesztette szemevilágát. Wenckheim Frigyes grófot is, ki családjával Kigyósra utazott haza, utban érte az orkán s miután nem nagy távolságban tőlük a villám lecsapott, a megrémült kis gyermekekkel nem folytathatta tovább az utat s kénytelen volt a vihar elvonulását egy csőszházban megvárni.

— Jóváhagyott határozat. A belügyminiszter jóváhagyta Temes vármegye közönségének azon határozatát, melylyel a temesmegye gazdasági egyesület részére, állattenyésztési czélokra, 2000 forintot engedett át.

— Birság egy lámpa miatt. A radnai uti zsilip lebontása után e részen uj utat készitettek, a melyre hepe-hupás voltánál fogva a Melocco testvérek, mint a kik a zsilipet lebontották, lámpát tartoztak volna elhelyezni. Mivel ezt megtenni többszörös felszólitásra is elmulasztották, a kapitányi hivatal tegnap őket 20 frt birság lefizetésére itélte.

— A temesvár-buziási vasut ügyében a végrehajtó bizottság ülése tegnapelőtt — közbejött akadályok miatt — nem volt megtartható. Az értekezlet ennélfogva valószinüleg augusztus hó első felében fog megtartatni.

— Hivatalától felfüggesztett járásbiró Pancsováról jelentik lapunknak, hogy az alibunári kir. járásbirót, több rendbeli visszaélések miatt felfüggesztették hivatalától. A pancsovai kir. törvényszék Theil Albert törvényszéki birót küldte ki helyettesitésére.

— A sebeskörösi ármentesitő-társulat egész gátvonalán telefont akar felállitani. A huzal felállitásának engedélyezése iránt a vármegyéhez kérvényt adott be a testület igazgatósága.

— Vérmérgezés. B. Csabán a napokban egy iparos leánya társaival a ligetben sétálván, egy letört akáczfagaly leveleit tépegette, találgatván »Szeret? Nem szeret?“ — A naiv játék közben jobb kezét megszurta egy tövis. Másnap földagadt a megsértett kéz s már a karja is feldagadt. Ugy lehet drágán fizeti meg a leányka ezt a játékot.

—„Tök a tromf! Zöldet hivok!“ — mindig ez járta. Este, éjjel hajnalban mindig csak ezt hallottam, hogy aludni sem tudtam tőle, — panaszkodott a menyecske a rendőrség előtt.

De kezdjük az elején!

Az egyik szobában fiatal hivatalnok lakik Nyalka dandy· Él-hal a szép asszonyért. A másik szobában fiatal házaspár ütött tanyát. Mikor a hivatalos órának vége s a dandy, haza jön, mindig egy vágyteljes pillantást vet a másik szoba felé. Nagyot sohajt, szobájába tér s folytatja sohajtozásait. A sohajtások 'yenformát jelentenek:

— Hasztalan epedek. Hisz az az asszony, kinek sugár a termete, mint a libanoni czedrus, lángol az ő sötét szeme, mint a savannák napja, a hitét hagyta el a férjeért, hogy hagyná a férjét el én értem? Nem, nem! lángoló szenvedélyem sohmase lel vi zonzásra e bájos tündérnél.

De azert csak nem akarta megadni magát sorsának. Hogy valamikép mégis közelébe juthasson a szép asszonynak, egy egy kis kártya-estélyre hivta meg a szomszédot· A szomszéd meg szörnyen szereti a „durák“-ot játszani, hát szivesen fogadta a dandy meghivását. Elejénte 10—11 óráig, később hajnalig is eltartott a mulatság.

A szép asszony epedve sohajtozott az ajtó nyilásán:

— Jer hazamár kis férjecském, olyan álmos vagyok s egyedül ugy félek.

Dehogy hallgatott rá a férj, mikor a szomszéd urnak olyan ügyesen tudta elfogni az adutjait. Hogy aztán ugy félt egyedül a szép asszony, hát mit tudott tenni Betért ő is a dandy szobájába gibiczkedni.·

Addig gibiczkedett, hogy elkapta őt is a kártya-láz s később már ő is tényleges részt vett a játékban. Söt ha a férje a városban el volt foglalva, hát egyedül is bement a dandyhoz néhány játszma «durák“-ra.

Persze, hogy ezt meg már a férj vette rossz néven.

. . . .

Ezek után a pontok után következik a menyecske fent idézett szavai, melyeket már a rendőrség előtt mondott el.

Hasztalan volt a békitő szó, hasztalan a férj engedékenységrei hajlandósága.

— Nem tehetek róla! A férjem az oka, hogy annyira megszerettem a „durák»-ot hogy most már anélkül nem is tudok élni Mivel pedig én csak a szomszéd urral. karok kártyázni s mivel ezt a férjem nem akarja engedni, hát elhagyom a férjemet.

A rendőrség erre felhuzta a szemöldökét s a férj felé fordult.

— Látja, látja barátom, mire viszi az embert a kártya.

— Most már látom, uram. De már késő. Ez az asszony elhagyott, mint hajdan a hitet. Legyen! Nem akarok róla többé semmit sem tudni. Kártyázni sem fogok többet. Csak még egyetlen egyszer. Egy játszmát még azzal a nőcsábitóval. De abban a játszmában fütykös lesz az adut!

— Az augusztusi kirándulás Párisba. A máv. városi menetjegyirodája altal aug. hó 10-én rendezendő párisi kirándulásra eddig már számosan jelentkeztek, a nélkül azonban, hogy a kivánatra bárkinek megküldött programm első feltételét: az 50 frt foglalók lefizetését figyelembe vették volna. A menetjegyiroda azonban, melynek ugy a vasuttársulatokkal, mint a párisi fogadókkal szerződnie kell, csupán azon jelentkezéseket tarthatja magára nézve kötelezőnek, a melyekkel a foglaló lefizetése együtt járt. Ez különösen a fővárosba utazni vágyók figyelmébe ajánltatik, miután jellemző az hogy tény, a budapesti jelentkezők száma tizszeresen felülmulja a vidékiekét, mig azon vidékiek, kik a jelentkezésnél a foglalót lefizették ép huszonötszörösen mulják felül a budapestieket. Ennek pedig a magukat utolsó pillanatban elhatározó budapestiek azt a kárát valljak, hogyesetleg az utazásban, melyre a nélkülözhetetlen kényelemnél fogva csak korlátozott számuak vétetnek fel, egyáltalán nem fognak reszt vehetni. A résztvevés ara különben olyan csekély, hogy a Párisban tartózkodás lakás és élelmezés az I. osz. ellátásuak számara naponta 10 frtba, a II oszt ellátásuak számara 6 frt 50 krba kerül, tehát sokkal kevesebbe, mint a mennyit a magános utazó csupán a lakásért kénytelen fizetni. e mellett a kirándulás utasai csupa elsőrendü s a város központjában fekvő fogadókban fognak elszállásoltatni, ami, eltekintve a szállás kitünőségétől, még a különben nélkülözhetetlen kocsiköltségekben is jelentékeny megtakaritással jár Tudvalevő, hogy a párisi kirándulással egyetemben Cieppe-be és Londonba is rendez a menetjegyiroda kirándulást a párisi tartózkodás befejezte után. E kirándulásra, melynek ára I. osztály 28 frt. II osztály 21 frt és III. osztály 16 frt szintén Budapesten kell jelentkezni.

KÖZGAZDASAG.

A tavaszi vetés alá müveljük meg már őszszel a földet!

Jó példával előrehaladó gazdaságainkban már bevett szokás és szigoruan megtartott elv az, hogy igyekeznek, a menynyire csak az időjárás megengedi, a tavaszi vetés alá a földet már őszszel megmunkálni, még pedig ugy a tarlókat a behordás után azonnal megszántják sekélyen, s később még egyszer szántanak, de ekkor már jó mélyen. Hanem gazdáink zöme még sokkal jobban félti a tarlólegelőt, semhogy ezt az eljárást követné, még ha elvben el is ismeri annak helyes voltát. Pedig, a kik az emlitett eljárást követik, azok is számitanak ám, s nem tennének ugy, a mint tesznek, ha a kalkulusnem mutatná azt, hogy a haszon is mellettük szól.

A kik még ingadoznak, azok vegyé fontolóra a következőket:

Ugy-e bizony, a talajt azért munkáljá meg, hogy az minél jobb helyet nyujtson azoknak a növényeknek. a melyeket bele akarunk vetni, mert csak ekkor remélhetjük igazán hogy — jó trágyázás mellett — jók lesznek terméseink. Ujabban a talajnak ezt a bizonyós, a növényekre nézve kedvező állapotát »beérleltségnek“ nevezzük, értvén ezen kifejezés alatt:

1. a porhanyóságnak és nyirkosságnak a bizonyos fokát:

2. a növényeket tápláló anyagoknak a talajban való lehetőleg egyenletes eloszlottságát és

3. bizonyos melegséget is.

Minderre nézve azonban nem elegendő egymagában az, hogy a talajt az ekével föltörjük és megdolgozzuk, mert az igaz ugyan, hogy ekkor a rögöket felaprózzuk s közöttük üregeket hozunk létre, de azért ezek a még oly kicsinyre felaprózott rögök csak oly kemények maradnak, mint voltak azelőtt a nagyobb darabban Ezt tehát, a mit a talaj porhanyóságának nevezünk, ezen az uton még nem érjük el; magának a földnek kell oly porhanyónak lenni, hogy azt ujjaink között könnyen szétmorzsolhassuk Ezt az állapotát a talajnak azonban csakis akkor érhetjük el, ha azt hosszabb időn at feltárjuk a levegő hatásának. Ilyenkor a levegő és a nedvesség akadalytalanul hatolhatnak be a talajba, ott vegyi és fizikai változásokat hoznak létre, mely változások hosszabb ideig tartvan, végre is elérjük a kivánt porhanyóságot.

Már ebből a szempontból is nemcsak nagyon indokolt, de fontos is, hogy őszszel, mihelyt a termés be van hordva, azonnal megkezdjük a talaj megmunkálását a tarló alabuktatásával. Ezzel egyuttal még egyébb hasznuk is lesz. Első sorban is kiemelendő a talaj nedvességi viszonyainak szabályozása. A növényeknek nagyon sok viz szükséges, ugy, hogy — a mint tudjuk — sok esetben, de kivált a tavasziaknál a viz hiánya teszi kérdésessé a termést. Sok megfigyelés és vizsgálat pedig kétségtelenül kimutatta, hogy a lazább föld gyorsabban veszi magába a vizet, mint a kemény, de meg más oldalról kevesebbet párologtat el; az oly föld tehát, a melyet őszszel szántanak fel, tavaszik sokkal több vizet képes magába összegyüjteni, mint a szántatlanul maradt kemény tarló.

A földnek a nedvességgel szemben tanusitott ezen magatartása nemcsak a feltalajra, de a mélyebb rétegekre is kiterjed. A vegetácziója alatt a mélyeb rétegekben is kevesbedik a nedvesség. mert a mélyebben járó növénygyökerek vizet vesznek fel. A kiegyenlitésnek tehát azon időszak alatt kell megtörténnie, a midőn a talajt nem boritja növénytakaró. Minél gyorsabban veszi tehát ekkor a vizet a föld, annál többet halmozhatnak fel abból mélyebb rétegek.

Oly évben tehát, a midőn a tavaszi veteményeket megviseli a szárazság, sokkal kevesebbet szenvednek azok a földek, a melyeknek a téli nedvesség javára vált, a melyeket tehát már őszszel felszántottak.

Nem megvetendő előnye továbbá a tavasziak alá szánt föld őszszel való megszántásának az, hogy ezzel a gyomokot irtjuk. Eléggé tapasztaltuk mindnyájan, hogy a gyomos földön milyen rossz szokott lenni a vetés, tudjuk tehát, mikép feladatunk arra törekedni, hogy a gyomok minél tökéletesebben eltávolittassanak a földből, mielőtt abba bele kerülne a vetőmag. De tudjuk ám azt is, hogy ez nem mindig könnyü dolog. Az utolsó vetésekben levő magzó gyomok magvaik legnagyobb részét még az aratás előtt elhullatják. Ha tehát a tarlót tavaszig nem törjük fel, ezen elhullott gyommag legnagyobb része nem fog őszszel csirázni, hanem csak tavaszszal, ugyanakkor, a mikor a mi elvetett magunk kél, ugy, hogy azt már ekkor nagyon nehéz, vagy éppen nem is lehet irtani. A gyökereik terjeszkedése által szaporodó gyomoknak is idejük volt ez alatt elhatalmaskodni. Ha ellenben őszszel a tarlót sekélyen alászántjuk, a gyommagvak csirázni kezdenek, s a kicsirázott gyomokat a gyökerezőkkel együtt erős fogasolással tönkre tehetjük.

A mi a szántás ismétlését illeti, az a talaj minőségétől és állapotától az időjárástól és a tavaszszal vetendő növények minőségétől függ. Atalánosságban véve természetes, hogy a kötött föld több munkálást kivan, mint a homokos, a gyomos is többet mint az, a melyet mindig jól megmunkálnak. Az elővetemény is befoly a dologra; kapásnövények után [illegible] egy szántás, a melyet azonban teljes mélységre adunk.

A tarló vagy here fejlődésénél czélszerü lesz először csak sekélyen szántani, még pedig azon föntebb előadott okból, hogy ezzel a gyomokat irtsuk A tél beállta előtt azután még egyszer szántsunk, még pedig teljes mélységre, a mi főleg a mélyebb és kötöttebb földeknél szükséges. A tél beállta előtt azonban minden esetre maradjon a föld érdes barázdán, mert ilyenkor legnagyobb a felülete, ugy, hogy a levegőnek, az esőnek, hónak és fagynak legjobban ki van téve. A talaj átfagyása legjobban előmozditja a megkivántató porhanyóságot Kiváltképen a nehéz, kötött földnél kell arra törekednünk, hogy a fagy jól belehatolhasson, a mit épen az által érhetünk el, ha a tél beállta előtt minél mélyebben és szélesebb barázdákat fogva felszántjuk. Minél érdesebb a felület, annál jobb.

Ha a földet őszszel igy munkáljuk, tavaszra az abba az állapotba fog jutni, hogy beérleltnek mondhatjuk. Felismerhetni ezt az állapotot arról, hogy a talaj térfogata nagyobbodik, az lépéseink alatt porhanyó lesz.

Végül pedig az se utolsó dolog és előny, hogy ha őszszel előkészitettük a földet, tavaszszal kevesebb a munkánk. Pedig rendesen épen a tavaszszal, a mikor a munka legjobban megtorlódik, a gazda ugyancsak törheti a fejét, hogy el ne késsék. Ha őszszel előre dolgoztunk, tavaszszal nem fogunk zavarba jönni. (F. É.)

VEGYES KÖZLEMENYEK.

— Szesz-üzlet. —

(Julius 30.)

(B.) Szesz.Készáru nagyban 49.25—49.50 kicsinyben 50, hordó nélkül pr 100 Liter % 35 frt fogyasztási adó.

— Budapesti gabnatőzsde. —

(Julius 30.)

Mérsékelt kinálat, gyenge vételkedv. Forgalom 12000 mm. Őszi buza 9.09—10. Juliusi tengeri 9.65—66. Maj—juniusi tengeri 5.62—63. Őszi árpa 6.28—30.

Hivatalos árfolyam

a budapesti áru- és érték tőzsdén 1889. évi julius hó 30-án,

Magyar aranyjáradék 4. sz.	100.40
magyar papirjáradék 5,	94.70
magyar vasuti kölcsön	—.—
magyar keleti vasuti államkötv kib	100.—
magyar keleti vasuti államkötvény 2. kib.	—.—
magyar keleti vasuti államkötvény 3. kib.	112 25
magyar földtehermentési kötvény	104.75
magyar földtehermentesités kötv. záradék	104 75
Temes-bánáti földtehermentési kötvény	104 75
Temes-bánáti földtehermentési kötv. zár.	104 75
Erdélyi földterhementesitési kötvény	104.75
horvát-szlavon földtehermentési ntesikötv.	—.—
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	100.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	141·—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	127.—
Osztrák járadék papirban	85 00
Osztrák járadék ezüstben	4 50
Osztrák járadék aranyban	109.75
1860-iki osztrák államsorsjegy	140 50
Osztrák-magyar bankrészvény	906.—
Magyar hitelbankrészvény	317.75
Osztrák hitelintézeti részvény	305 90
Cs. és ki. arany	5.66
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.56
Német birodalmi márka	120.50
London	59.64
20 márkás arany	11.78

Közlekedés.

A vonat		ind. Aradról		érk. Aradra
Csabai vegyesvonat	regg.	6.20	este	7.—
Budapesti személyvonat	d. u.	12.05	regg.	8.58
„ „	este	9.20	d. u.	4.12
Erdélyi vegyesvonat	d. u.	4.25	este	8.45
„ vegyesvonat Radna-Lippáig	d. u.	2.17	regg.	7.44
„ személyvonat	regg.	6.06	d. e.	11.30
Temesvári vegyesvonat	regg.	6.12	regg.	9.25
„ „	d. u.	4·12	d. u.	4.05
Borossebesi vonat	d. u.	4·42	regg.	8.01
„ „	regg.	6.30	d. u.	6.15
„ „	regg.	4.15	este	10.—
Szegedi gyorsvonat	regg.	7.—	este	8.50
„ személyvonat	d. u.	4.18	regg.	8.10

Hindy Árpád felelős szerkesztő távollétében, a szerkesztésért felelős:
TÖRÖS TIVADAR.

NYILTTÉR

Alólirott igazgatóság ezennel közhirré teszi, hogy az

Arad-csanádi

gazdasági takarékpénztár

(az aradi és csanádi egyesült vasutak főuti palotájában, földszint)

működését f. é. julius hó 1-én megkezdte s e naptól kezdve naponta:

Leszámitol *váltókat*, előlegeket nyujt *értékpapirokra, nyereményekre és gyártmányokra*, továbbá kölcsönöket ad *telekkönyvezett földbirtokokra, házakra, községek és erkölcsi testületek szabályszerü kötvényeire* előnyös föltételek mellett. — Elfogad

betéteket

kamatozás végett s azokat

30 napi felmondásra 4%-al,

90 napi felmondásra 4½%-al kamatoztatja.

A betételek a felek kivánságára a pénztár állásához képest felmondás nélkül is visszafizettetnek.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár
igazgatósága.

BUDAPESTI TŐZSDE.

Julius 29-én.

	Pénz		Áru	
M. kir. aranyj. adóment. 4§	101	60	101	90
„ „ papirjáradék adóment. 5§	94	25	94	55
M. vasuti köl. 120 frt o. é. (300 fc.) 5§	145	25	146	—
M. v. köl. 120 frt egyes dbkban	145	25	146	—
M. 1869. kel. v. á. kötv. (els.) adóment. 5§	99	50	100	—
M. 1873. kel. ár. v. szb. (els.) adóment. 5§	119	—	120	—
M. 1876. kel. aranyban (els.) adóment. 5§	115	—	115	50
M. kir. nyeremény-kölcsön 100 frt	138	50	139	50
„ „ „ 50 frt drbja	138	50	139	50
Tiszai s szegedi kölcsön 4§	126	50	127	50
M. k. födtm. kötvények 5§	104	75	105	25
„ „ „ „ 1867. zárad 5§	104	75	105	—
M. k. fldtm. kötvények temesi 5§	104	75	105	—
„ „ „ „ 161. zárad. 5§	104	50	105	50
M. k. földtmi kötvények hvrváth-orsz. 5§	104	—	—	—
M. k. földtm. kötvények erdélyi 5§	104	50	105	—
„ „ „ erdélyi jels. urb. vk. (100 fra 5§	98	50	99	50
Szőllődézsmavált. kötv. (100 frt) 5§	99	—	100	50
Pest vár. kölcsöne 1870. évből 6§	159	75	107	—
„ „ „ 1871. évből 6§	107	—	109	—
Budapest főv. 1880. kölcsöne 6§	100	—	100	25
Budapesti bankegyes. részvényt.	100	—	100	50
Magy. ált. hitelbank	281	—	281	50
Magy. jelz. hitel. II. kib. in. elismv.	—	—	—	—
Magy. lesz. s pénzváltóbank	99	25	99	50

	Pénz		Áru	
Magy. orsz. bank részvény-társaság	—	—	—	—
Osztrák hitelintézet	311	—	311	20
Osztr.-magyar bank	880	—	885	—
I. magyar iparbank	153	—	155	60
Pesti magy. keresk. bank	712	—	715	—
Bécsi bizt. társulat	168	—	17	—
Bécsi élet- s jár. bizt. társ.	215	—	—	—
Első magy. általános bizt társ.	3140	—	3150	—
Fonciere pesti bizt. társ.	66	50	67	—
Magyar-franczia bizt. társ.	—	—	160	—
Pannonia viszzb. társ.	945	—	955	—
Concordia malom	528	—	531	—
Első budapesti malom	1045	—	1050	—
Erzsébet malom	242	—	244	—
Hengermalom	595	—	600	—
Luiza malom	252	—	255	—
Molnárok és sütők mal.	353	—	355	—
Pannonia malom	755	—	760	—
Viktoria malom	130	—	132	—
„Adria" m. tengeri hajó	—	—	—	—
Alföld-fiumei vasut 5§	175	50	176	50
Báttaszék-domb.-zákány v.	—	—	—	—
Déli vasut 5§	—	—	—	—
Eszakkeleti vasut 5§	154	50	155	50
Erdélyi vasut 5§	194	50	195	50
Győr-sopron-ebenfurti v.	—	—	—	—
Kassa-oderbergi vasut	142	—	143	—
Magyar galicziai vasut	160	50	161	60
M. ny. v. (sz.-győr-grác)	157	60	158	—
Osztrák államvasut 5§	232	50	233	—
Pécs-barcsi vasut 5§	188	—	189	—
Tisza vidéki vasut 5§	246	—	248	—
Osztr. dunagőzhajózási	—	—	—	—

	Pénz		Áru	
Pesti közuti vaspálya	403	—	405	—
Pesti közúti vasp. élvezet-jegyek	110	—	215	—
Budapesti III. ker. takarékp.	108	—	110	—
Országos központi	452	—	457	—
Pesti hazai első	7325	—	7525	—
Egyesült Budapest fővárosi takp.	452	—	455	—
Magyar ált. takarékp. részvény	88	—	89	—
Alagut	145	—	147	—
Általános waggon kölcs. társaság	69	—	72	—
„Franklin"-társulat	198	—	200	—
Ganz és társa vasön. és gépgyár	826	—	830	—
Geschwindt-féle szeszgyár	330	—	332	—
Gyapjum. és biz. 1. magyar	246	—	250	—
Keresk. épülete	675	—	—	—
Könyvnyomda „Athaeneum"	444	—	448	—
„ Pesti	1070	—	1100	—
Kőszénb. és téglagy. (Drasche)	221	—	222	—
Nemzetközi waggon-kölcsön-rész-			224	—
vénytársaság	59	—	60	—
Pesti épitő-társaság	—	—	—	—
Rimamurány-salgótarj. vasutrvtra.	100	—	101	—
Salgótarjáni kőszénb.	171	—	172	—
Schlick-féle vasö. és gépgyár	152	—	154	—
Schlick-féle vasö. és gépgy. új kib	—	—	—	—
Serfőzde első magyar	810	—	820	—
Sertéshizlaló	270	—	274	—
Sós nti kőbánya	—	—	—	—
Spodium- és csotlisztgyár	110	—	120	—
Szálloda-részvénytársaság	104	—	106	—
Tégla- és mészégető ujlaki	149	—	150	—
Tork dohányrészvény	—	—	—	—
Gőztéglagyár kőbányai	25	—	255	—
M. jelz.-bank ny. kölcsönkötv. 4. sz.	20	—	105	50

	Pénz		Áru	
Záloglevelek.				
M. földhitelint. papirérték 5§	102	—	102	—
„ „ „ 4½	100	—	101	
„ „ „ 4§	96	75	97	—
„ „ arany v. ezüst 5§	125	—	127	—
„ jelzálogbank 5½§	103	—	—	—
„ „ 5½	101	50	102	5
Kisbirt. orsz. földh.-int 5½§	102	—	102	—
Osztr.-magyar bank o. é. 5½	101	90	102	50
„ „ „ „ 4½§	99	60	100	25
„ „ „ „ 4§	99	60	100	—
Pesti keresk. bank 6§	103	—	103	50
„ „ „ 5½§	101	—	101	50
„ „ „ 5§	101	25	101	—
Albina tak. és hitelint. 6§	101	—	102	—
Elsőbbségek.				
Budapesti lánczhid 5§	104	—	105	—
Loyd- és tőzsde-épület 6§	99	50	—	—
M. sz. k. orsz. vörös-kereszt sorsj.	—	—	—	75
Osztrák vörös-kereszt-egylet	17	50	13	—
Pénznemek.				
Cs.-kir. arany (vert)	5	63	5	50
Cs.-kir. arany (kör)	5	56	5	—
Osztrák magyar 8 frtos arany	9	52	9	—
20 frankos arany	9	52	9	
Osztrák és magyar ezüst	—	—	—	58
Német biroa. bankj. vagy ezekkel egyenért. bankj. (100 márkáért)	59	10	59	06
Ném. bankp. 100 nem. bir. márkáért	59	15	59	56
Amsterdam 100 holland frt.	100	—	102	—
Paris 100 frankért	47	70	50	25
Svájczi pénzpiacznk 100 frankért	47	60	50	22
London 10 font sterlingért	120	80	125	52

Árverési hirdetmény.

Az alább felsorolt bértárgyaknak hasznositása végett az alább megnevezett helyeken és napokon nyilvános árverés fog tartatni, melyre haszonbérleni kivánók 10% bánatpénzzel ellátva oly hozzáadással hivatnak meg, miszerint az árverési feltételek és kikiáltási árak azon helyen hol az árverés tartatik — megtekinthetők.

Haszonbérbe adatnak:

I. A m. kir. jószágigazgatóságnál

Aradon, 1889. augusztus 21-én d. e. 10 órakor

Magyar-pécskai 4 hold felső legelő, tiszti föld, Magyar- és O-pécskai halászati jog Zimándközi 308⁸⁰ hold zimándi puszta.

II. Lippán a m. kir. kincstári Ispánságnál

1889. augusztus 22-én d. e. 10 órakor

Alliosi 68 hold volt póstaföld, a lippai 2 1410 hold L. gyungyuk, 16 15 hold gyileriu, 12 1418 T. gyileriu 4 108 hold a kivágás D. dülő, 13 243 hold R. Iváncsa, a 6 807 hold régi postaföld, 3 1166 hold Iváncsa, az 5 416 hold R. Iváncsa, végre a dorgosi 19 hold korcsma föld.

III. Vályemárén a m. kir. kincst. Ispánságnál

1889. augusztus 23-án d. e. 10 órakor

Lalasinczi 25 1408 hold la korug. 441 250 hold major föld, 25 hold major föld, Osztrovi 10 hold szilvás és 97 880 hold major föld, Valyemarei 4 hold legelőföld, a vörösmarti 104 1000 hold major föld, 10 150 hold kivágás, Peruyesti 800 □ öl págyina, a szelesovai, bakamezői, lalasinczi- és posogai halászati jogok és a tótváradi vásárvámjogok végül a pozsogai 9 680 hold „plop" legelő.

IV. Vajda-Hunyadon a m. kir. kincst. Ispánságnál

1889. augusztus 24-én d. e. 9 órakor

A nagy runki kert.

V. Déván a m. kir. adóhivatalnál

Déván a piaczi emeletes házban egy bolt és volt ügyvédi lakás, a Makrai-féle ház a kosrányi birtok, a Dévai zsepi füzes.

Aradon, 1889. julius 23-án

A m. kir. államjószágigazgatóság.

— Utánnyomás nem dijaztatik. —

Magyar kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak igazgatósága részére szükséges vont, illetve forrasztott vörös réz tüz csövek szállitását biztositani óhajtván az iránt nyilvános pályázatothirdet.

Az ajánlatok legkésőbb 1889 julius hó 30án beterjesztendők, a bánatpénz pedig 1889. julius hó 29-ig beküldendő.

A pályázatra vonatkozó részletesebb feltételek a szükségleti kimutatással együtt, mely egyszersmind ajánlati mintának használandó ugy szintén az általános és különleges szállitás feltételei a m. kir. államvsutak anyag-és leltár-beszerzési szak-osztályánál (Budapest, Andrássy-ut 73. sz.) megtekinthetők, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetés mellett a budapesti nyomtatványtárnál posta utján is megszerezhetők, megjegyezvén, hogy a különleges szállitási feltételekért 15 kr. az átalányi feltételek pedig 25 kr. fizetendő.

Bueapest, 1889 julius 10-én.

Az igazgatóság.

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertára

és művegytani laboratoriuma

Aradon, Szabadságtér.

Szivesen ajánlkozik minden bárhol és bárki által hirdetett gyógyszer-különlegesség beszerzésére, s készletben tart következő megbizható hatásu szereket:

Chinin-czukor és Chinin csokoládé, gyermekeknek könnyen beadható hideglelés elleni szer, melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók pályadijjal koszoruztak. Mind az öt világrészben el van terjedve. Egy darab 6 kr.

Misera-cseppek, dr Häger javitott receptje szerint, legmegbizhatóbb szer hideglelés ellen felnöttek számára. Egy üveg 75 kr.

Circassian. Biztos hatásu és ártalmatlan szerekből összeállitott hajfestősser. — Egy üveg 1 frt 40 kr.

Dr. Brnatzik fogcseppjei. Bármely fogfájást azonnal megszüntet. 1 üveg 35 kr.

A Rozsnyay-féle **Serail-arczkenőcs.** Az arczon mutatkozó szeplők, pattanások és májfoltok elüzésére a legalkalmasabb szer, mely bőr szépitő hatásában minden más szert felülmul. Egy kis tégely 70 kr. és egy nagy tégely 1 frt.

Anosmin. A lábizzadás és feltörés ellen biztosan használható. Egy üveg 50 kr.

Valódi tokaji bor. Kitünő minőségüek, dr. Szabó Gyula világhirü pinczéjéből. Ára 1 üvegnek 3 és 4 frt.

Ménesi aszúbor. Egy 35 centl. üveg 1 frt 50 krajczár.

Chinabor. 2% Chinatartalommal. Egy 30 centiliteres üveg 1 frt.

Vasas Chinabor. 2% Chinin- és vasoxydtartalommal. Egy 30 centlit. üveg 1 frt.

P[illegible] 4.5% tartalommal. Egy 20 centiliteres üveg 1 frt.

Üvegmaró tinta. Egy üveg 1 frt.

Salon-bengáli tüzek. Füst és szag nélkül, vörös, fehér és sárga szinben. Egy kl. 2 frt.

Magnesium fáklyák. 150 normal gyertyafénynyel. Hat perczig égő, 1 drb 60 kr. 12 perczig égő, 1 drb 1 frt 10 kr. 24 perczig égő, 1 drb. 2 frt 10 kr.

Iroda tintapor. (Fekete vagy violaszinben) 1 adag ¼ literre 10 kr.

Dr. Kepes fagybalzsama. A megfagyott kezet vagy lábat 3—4 nap alatt biztosan meggyógyitja. Egy tégely ára 40 kr.

Lang rheuma ellenes szere. Mindenféle meghülésből eredt rheumás és csuzos fájdalmak ellen igen hires és keresett szer. Egy üveg ára 30 kr.

Dr. Kelen köhögés elleni pora, mely mindenféle köhögést biztosan gyógyit. Ára 40 kr.

Mindezen gyógyszerek — a pakolási csekély költhégek hozzáadásával — bárhova posta utján is elküldetnek.

Ugyancsak ezen gyógyszertárban minden vegy[illegible] gálatra megbizásonk elfogadtatnak és lelkiismeretesen [illegible]sitettnek.

Fontos vendeglősöknek kávésoknak.

Miután szilvapálinka üzletemet teljesen feladni szándékozom, e körülménynél fogva ajánlom a t. cz. közönségnek igen jó minőségü

„Ó SZILVORIUMOMAT",

melyet hordóval együtt egy hektolitertől fölfelé igen jutányos árban elárusitok.

Bővebb felvilágositással szolgál,

Seidner Bernát,

Brezovan.

Felhivás.

Az 1883. évi XLIV. t. cz. 36. §-a bekezdése értelmében közzé tétetik, miszerint az 1889. évre kivetett összes közadók — a fegyveradó kivételével az adófőkönyvben előirattak.

Ennélfogva felhivatik az adóköteles közönség, hogy adókönyvecskéjételőirás illetve az esetenként már előirt adók ösesitése végett legkésőbb folyó évi auguszus hó 15-éig különbeni birság terhe alatt az adóügyi osztálynál bemutassa.

Arad, 1889. junius 21.

A városi tanács.

Hirdetmény.

A t. városi tanács f. é. julius 13-án 11350. sz. a. kelt határozatával azon külvárosi lakosok részére, kik szalmás gabonájukat a tüzrendőri szabályrendelet 5. §-a értelmében a külhatárban el nem nyomtathatják, vagy el nem csepelhetik, szérühelyül a birkásdülőbeli, jelenleg marhalegelőül használt, területnek a delelő hely tájára eső részt jelölte ki.

Felhivatnak azon földmüveléssel foglalkozó kisebb gazdák, kiknek tanyájuk nincs, igy kint a termést el nem nyomtathatják, hogy a kapitányi hivatalnál a hely kijelölése végett jelentkezzenek, mert a tüzrendőri szabályrendelet fennebb hivatkozott §-a értelmében a gabonanyomtatás vagy csépelés a város területén meg nem engedtetik.

Aradon, 1889. julius 17-én

A főkapitány távollétében

Bárdy István,
alkapitány.

Hirdetmény.

A nagyméltóságu m. kir. belügyministerium f. év. 30743 – VIII. sz. alatt kelt körrendeletével a dinitrokeosot és corralin mérges anyagokkal tápszerek, jelesen mézes-kalács és sütemények szinezését eltiltván, felhivatnak a mézes-kalácsos és czukrászattal foglalkozók, hogy a fennebb nevezett mérges és egészségre ártalmas anyagok használásától óvakodjanak, mert azoknak élelmi szerek festésére használata szigoru pénzbüntetést vonand maga után

Aradon, 1889. julius 24-én.

A főkapitány távollétében

Bárdy István,
alkapitány.

Nyomatja éskiadja az Ungleider-féle könyvnyomda Aradon.